

Az Eötvös Károly Megyei Könyvtár és Közművelődési Intézet több területen egyidejű, illetve egymásra épülő fejlesztéseket hajtott végre a mintegy 28 millió forintos résztámogatásból: ALEPH adatbázisunkat fejlesztjük, rekordfelvitellel és konverzióval; honlapunk portálosításával, vonzóbbá és informatívává válunk; jó külföldi kapcsolataink és a felmerülő igények alapján négy nyelven (angol, finn, francia, német) is közlünk információkat; programjaink megújulnak, további sorozatokat, rendezvényeket tervezzük: helyismereti vetélkedőt, a megyei értékekre épülő irodalmi, valamint meseprogramokat. Együttműködünk társintézményekkel (pl. megyei levéltár) a zeneiskolával, a kistelepülések könyvtári szolgáltató helyeivel.

Könyvtárosaink közül tizenegyen képzéseken vesznek részt, jelentős a nyelvi képzés aránya.

Összességében a két pályázati támogatás egymásra épül, a projektek megvalósítása ütemesen, szakszerűen történik. Minden kollégánk, kiveszi a részét a feladatokból, könyvtárosok és technikai munkatársak egyaránt. Nélkülük, lelkesedésük és többletfeladat-vállalásuk nélkül nem lehetünk sikeresek. Köszönet érte! ■

Elészült a Dél-Dunántúli Regionális Tudásközpont és Könyvtár

✦ F. Dárdai Ágnes

Pécs kétezer éves történelme során mindig a kultúrát, az oktatást és a művészeteket pártoló és értékelő városként volt ismert. A hosszú évszázadok történelmi eseményeiben csak hármat említünk meg: 1367-ben Nagy Lajos királyunk itt alapította meg Magyarország első egyetemét, 1774-ben Klimo György pécsi püspök jóvoltából itt nyílt meg az ország első nyilvános könyvtára, 2010-ben pedig Pécs városa elnyerte az Európa Kulturális Fővárosa címet. Amikor e címre benyújtotta a város a pályázatát, a pályázat öt kulcsprojektjének egyike a Pécsi Városi Könyvtárnak és a Baranya Megyei Könyvtárnak új helyen, megújult formában otthont adó tudásközpont kialakítása volt, amely a dél-dunántúli régió egészének nyújtana szolgáltatásokat. A Pécsi Tudományegyetem és annak könyvtárai nem sokkal később csatlakoztak a projekthez.

Több éves tervezési időszak után az épület építése 2009 nyarán kezdődött meg és 2010 júniusában ért véget. A tudásközpont mintegy 22 millió eurónyi EU-s támogatással jöhetett létre, a két tulajdonos, a Baranya Megyei Önkormányzat és a Pécsi Tudományegyetem szoros együttműködésének eredményeként. A könyvtárak beköltözése 2010 augusztusában kezdődött, a közel 1 millió dokumentum szakszerű és gyors átköltöztetését 4 helyszínről *Maurer Péter* és csapata végezte. Az épület átadására 2010. szeptember 8-án került sor, részleges megnyitására (a jogi és közgazdaságtudományi kar hallgatói számára) szeptember 20-án. A részleges (csak egy emeletre korlátozó) szolgáltatások és a kísérleti nyitvatartási időszak után a tudásközpont egésze október 25-étől nyílik meg a nagyközönség számára heti 84 órában, mindennap reggel 8-tól este 8 óráig.

Az épület összesen hét emelet magasságban (és mélységben, hiszen a tömörraktári szint teljes egészében a föld alatt helyezkedik el), és 13 000 négyzetméternyi összterületen helyezkedik el. A Dél-Dunántúli

Regionális Tudásközpont és Könyvtáron (DDRKTK) kívül az épületben található még egy 400 fős (kettéosztható) előadóterem, konferenciaterem, könyvesbolt, étterem, több kutatóintézet, valamint a Pécsi Tudományegyetem Központi Hallgatói Irodája is.

Az épület jelképe és szimbolikus központja a kívülről nem látszó, de belül valamennyi föld feletti szintet összekötő belső építmény, a *Balázs Mihály* Kossuth- és Ybl-díjas építész által megálmodott és *Nagy Márta* Ferenczy Noémi-díjas keramikusművész által kerámiával burkolt „Kaptár”. A mind kívülről, mind pedig belülről rendkívül impozáns műalkotás, melyet 52 000 darab háromszögletű Zsolnay-kerámiával burkoltak, lenyűgöző látványt nyújt. Máris ez lett az idelátogatók kedvenc tartózkodási helye.

A pécsi tudásközpont nemcsak könyvtár, hanem multifunkcionális kulturális intézmény is. E szándék megvalósulásához a tervezők hatalmas, tágas tereket terveztek – különösen a földszinten és a parkolókhöz és a nyitott teraszhoz kapcsolódó mélyföldszinten – azzal a céllal, hogy az ide betérők egymással találkozhassanak, az itt zajló kulturális, tudományos és ismeretterjesztő előadásokon, programokon részt vegyenek. A látványos és tágas terek különösen alkalmasak arra, hogy a művészek alkotásaikat kiállítsák, a lakosság széles rétegei pedig ezeket megtekintsék. E terek mindenki számára nyitottak, és vagyonvédelmi kapuval elzártak a tulajdonképpeni könyvtári terektől.

A Dél-Dunántúli Regionális Tudásközpont és Könyvtárban két, jogilag független és önállóan működő könyvtári hálózat négy, korábban más-más helyszínen működő egysége kapott helyet. E könyvtárak a vonatkozó magyar jogszabályok szerint más-más feladatokat látnak el közkönyvtárként és felsőoktatási könyvtárként. A Csorba Győző Megyei Könyvtár és a Pécsi Városi Könyvtár 2010. január elsejével vált egyetlen özszevont intézménnyé. Közkönyvtárként működve a város és a megye lakosságát szolgálják elsősorban. A megyei-városi könyvtár hálózatából a Csorba Győző Megyei Könyvtár és a Városi Könyvtár gyermekkönyvtár részlege költözött a tudásközpontba, míg a hálózat más tagjai a város több pontján tovább működnek, az állampolgárokhoz közeli szolgáltatást nyújtva. A másik beköltöző könyvtári hálózat az egyetemi könyvtár, annak központi könyvtára, valamint a Benedek Ferenc Jogtudományi és Közgazdaságtudományi Könyvtára volt. E hálózatnak is maradtak elemei az egyetem távolabb eső épületeiben, kari könyvtáraként.

Az új épületbe költözés a beköltöző gyűjtemények és a hozzájuk kapcsolódó szolgáltatások teljes integrációját követelte meg, valamint azt, hogy az új épületben egységes technológiai, informatikai rendszert alakítsunk ki, mindemellett figyelembe véve a két könyvtár különböző kötelezettségeit, használóik igényeit.

A tudásközpont integrált gyűjteménye összesen körülbelül egymillió dokumentumot (könyvet, folyóiratot, CD-t, DVD-t, kottát, hanglemezt stb.) foglal magába, ezen kívül több tucatnyi – elsősorban az egyetemi könyvtár által vásárolt – elektronikus adatbázishoz, rajtuk keresztül több millió cikkhez, könyvhöz ad hozzáférést. Az egymillió, a házban fizikailag jelen levő dokumentum mintegy 40%-a található szabadpolcos rendszerben, a többi az alsó szinten a tömörraktárban van. A tudásközpontban 630 ülőhely és 380 számítógép található, ezeken kívül Wifi-n is lehet internetezni, adatbázisokat használni. Valamennyi szinten működnek ún. technikai forráspontok, ahol fénymásolásra, szkennelésre, digitális fotókészítésre

és nyomtatásra is lehetőség nyílik. A tudásközpontban automata kölcsönző és könyvvisszavevő gépek is működnek, de a két könyvtár személyzetének 109 tagja is az olvasók rendelkezésére áll a kölcsönzésben, tájékoztatásban, feldolgozásban, az informatikai és más szolgáltatások nyújtásában, rendezvények szervezésében.

A földszinten található – a könyvtári terület bejárata mellett – a beiratkozás és az automata könyvvisszavétel. A könyvtár új technológiai háttere a rádiófrekvenciás (RFID) azonosításon alapul, mely az olvasók, a dokumentumok azonosítását és a biztonsági berendezések működtetését is lehetővé teszi. Ez a rendszer a könyvekbe, folyóiratokba helyezett RFID-matricákkal és új, RFID-vel ellátott olvasójegyekkel működik, amihez mind beépített, mind kézi, mozgatható RFID-olvasók járulnak.

A szolgáltatásintegráció többek között azt jelenti, hogy a tudásközpont a tulajdonviszonyoktól függetlenül egységes nyilvános könyvtárként működik, amelynek gyűjteménye és szolgáltatásai mindenki számára hozzáférhetők a beiratkozás után. A gyűjteményintegráció elvének kimondása és következetes végigvitele azt jelentette, hogy a különgyűjtemények és a gyermekkönyvtár kivételével az egy adott témáról (pl. matematika, nyelvészet, jog) szóló könyvek és folyóiratok a könyvtárban csak egyetlen helyen található meg, függetlenül attól, hogy azt melyik könyvtár vásárolta meg. Természetesen ehhez a könyvtárak beszerzési, könyvvásárlási politikáit is össze kellett hangolni. Az állományintegrációval mindkét könyvtár és olvasók sokat nyertek: a Csorba Győző Megyei-Városi Könyvtár (CSGYMVK) jelentős szépirodalmi, helytörténeti és nemzetiségi gyűjteménye az egyetemi polgárok számára vált könnyen hozzáférhetővé, míg a felsőoktatásban nélkülözhetetlen tudományos szakirodalom és adatbázisok a helyi és a régiós lakosságot gazdagítják.

Az első emeleten található a magyar és külföldi szépirodalom művei, valamint az irodalomtudomány, nyelvészet, nyelvoktatás szakirodalma, összesen mintegy 104 000 kötet. Szintén itt kaptak helyet a napilapok,

hetilapok és az általános folyóiratok. Az első emeleten található a CSGYMVK által működtetett helytörténeti és nemzetiségi gyűjtemények. A keleti oldalon kapott helyet a Csorba Győző emlékszoba (Csorba Győző pécsi költő, író, a Városi Könyvtár egykori igazgatója) és a Vas István Gyűjtemény (költő, író, műfordító, a gyűjtemény személyes könyvtárának anyaga, melyet özvegye ajándékozott az egyetemi könyvtárnak).

A második emeleten a Tudományos Gyűjteményt találjuk. A kutatók, olvasók mintegy 120 000 könyv és számos folyóirat közül válogathatnak, az irodalom, nyelvészet, statisztika, jog- és közgazdaságtudomány kivételével valamennyi tudományágban és a művészetek területén. A keleti oldalon található a Kaptárt körülölelő tértől elzárt nagy olvasóterem, amely a csendes tanulás helyszíne lesz. Ezen a szinten számos kutatóközpont (Ibero-Amerika-K., Afrika-K., Balkán tanulmányok K., Mediterrán tanulmányok K. stb.) fog működni, doktorandusz hallgatók, külföldi professzorok, ERASMUS-hallgatók számára. Az elmélyült kutatást mind a második, mind a harmadik emeleten üvegfalal szeparált kutatófülkék segítik.

A harmadik emelet a jog, közigazgatás, közgazdaságtan, statisztika és vezetés-szervezés területe, mintegy 70 000 kötettel. A gyűjtemény Benedek Ferenc római jogász professzor nevét viseli. E szinten számos különgyűjtemény kapott helyet: az Európai Dokumentációs Központ az EU-val kapcsolatos kutatásokat segíti, a Világbank Gyűjtemény a nemzetközi gazdaság és pénzügyek terén ad eligazítást, a Georg Brunner hagyatéka az alkotmányjog, kisebbségi jogok, kelet-európai politika és a német-német kapcsolatok témáiban kutató neves professzor magánkönyvtára, melyet végrendeletében hagyott a pécsi jogi karra, valamint a Terminológiai Dokumentációs Központ, mely szaknyelvi, fordítási kérdések kutatására ad lehetőséget. Itt van még az Európa Központ és a Kisebbségkutató Központ is.

A negyedik emelet a gyermekeké és a zenéé, mely két gyűjtemény a tudásközpontot olyan egészségesé teszi, amely a családok

minden tagja és a régió valamennyi polgára érdeklődésére számot tarthat. A 20 000 kötetnyi gyerekkönyv és a több mint 30 000 darabos gazdag és értékes kotta-, hangzó- anyag- és zenei szakirodalmi gyűjtemény mindenki ízlését kielégítheti.

A DDRKTK sok szempontból kísérleti könyvtár Magyarországon: mind az alkalmazott technológia miatt, mind pedig azért, mert egyszerre működik közkönyvtárként és felsőoktatási könyvtárként. Kétéves szakmai előkészítő munka előzte meg a 2010. január 12-én elfogadott *Szolgáltatásintegráció a Tudásközpontban* című dokumentumot, amely a két könyvtár jövőbeni működésének alapdokumentuma. A dokumentum közös elfogadása számos nehézség legyőzése után történt meg, hiszen egymásnak feszülő elmentéses érdekeket kellett úgy harmonizálni, hogy végül működőképessé szolgáltatókat tudjunk nyújtani.

A szakmai előkészítő munkálatok elősegítésére a tudásközpont projekt konzorciumának tagjai (Baranya megye, Pécs város, a Pécsi Tudományegyetem és a Pécs2010 Menedzsmentközpont) 2008 elején létrehozták a Könyvtárszakmai Irányító Testületet (KIT), melynek tagjai 2010. december 31-éig *Kalányos Katalin* (megyei könyvtár), *Keresztúri József* (városi könyvtár) és *Fischerné Dárdai Ágnes* (egyetemi könyvtár) voltak, utóbbit a fenntartók a KIT szakmai vezetésével bízták meg. A KIT feladata volt egyrészt a megyei és a városi könyvtár integrációjának szakmai előkészítése, valamint a három könyvtár szolgáltatásintegrációja szakmai koncepciójának a kidolgozása, másrészt a kivitelezés folyamán a szakmai kérdésekben az együttműködés.

A KIT döntéseit a legfontosabb könyvtárszakmai területek szakértőiből létrehozott munkacsoportok segítették, tagjai között arányosan (2-2 fővel) képviseltette magát mindhárom könyvtár. A munkacsoportok hosszas viták után, saját érdekeiket képviselve, de a folyamat végén megegyezésre jutva állapodtak meg a közös szolgáltatás-szervezés legfontosabb kérdéseiről. A munkacsoportok által ajánlott munkaanyagok képezték a 2010 januárjában elfogadott szolgáltatásintegráció szövegének alapját.

E koncepció szerint a tudásközpontba betérő látogató egy könyvtárat fog látni, hisz az állomány telepítése integráltan, illetve a szolgáltatások közösen lesznek elérhetők. Miközben mindkét könyvtár önállóan teljesíti saját (törvényben előírt) feladatait, a könyvtári munkafolyamatok nagy részét integráltan (beiratkozás, kölcsönzés, tájékoztatás, raktározás, informatika), illetve koordináltan (beszerzés, feldolgozás, felhasználóképzés) végzi. A közös szolgáltatásokkal kapcsolatos döntésekről az Igazgatók Tanácsa (a KIT utódja) dönt, melynek tagjai a könyvtárak igazgatói (2010. január 1-jétől az integrált megyei-városi könyvtár igazgatója *Szabolcsiné Orosz Hajnalka*), helyetteseik, és az osztályvezetők. A szolgáltatások együttes szervezéséért a két könyvtár 1-1 szolgáltatási koordinátora felelős, ők szervezik a könyvtárosok beosztását, munkavégzését a közös posztokon.

A ház felavatásától (szeptember 8.) a könyvtárak megnyitásáig (október 25.) tartó másfél hónapos tesztidőszakra nagy szükségünk volt. Ez idő alatt befejeződött a könyv-állomány és az irodák átköltöztetése, kialakítottuk a közös működés legfontosabb feltételeit, és felállt a házat üzemeltető szervezet is. Szeptember végén megnyitottuk a harmadik emeleten a jogi és közgazdasági állomány kölcsönzését. Az itt felhalmozott tapasztalatokat folyamatosan elemeztük, a hibákat korrigáltuk. Szeptember végén elkezdődött a két könyvtár adatbázisának összehasonlása, majd véglegesítettük a használati és informatikai szabályzatot. Október elejére végre megérkeztek a számítógépek is, így létrejöttek a könyvtárak megnyitásához szükséges legalapvetőbb feltételek. Ugyancsak október végére már új webcímen, megújult honlappal várjuk a tudásközpont oldalait keresőket (www.tudaskozpont-pecs.hu). 2010 utolsó hónapjaiban pedig az lesz a legfontosabb feladatunk, hogy véglegesítsük szervezeti és működési szabályzatainkat és konkretizáljuk a fenntartóink által meghatározott finanszírozási kérdéseket. ■